

Podmienky pre vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

1. Vzdelávanie všetkých integrovaných žiakov

Našu školu navštevujú žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Ku žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je podľa pokynov školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, v ktorom sa vykonala odborná diagnostika, prípade i podľa pokynov iných odborníkov (pediatra, logopéda,...), uplatňovaný individuálny prístup. Na základe miery špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb sa k týmto žiakom uplatňuje zvýšený individuálny prístup, alebo sú individuálne integrovaní v bežnej triede.

O prijatí žiaka alebo dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami rozhoduje riaditeľka školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu a písomného vyjadrenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie (CPPPaP, ČŠPP), vydaného na základe vyšetrenia dieťaťa. V prípade potreby sa vyžaduje i odborná lekárska diagnostika (neuroológ, psychiater, ...).

Cieľom výchovy a vzdelávania je pripraviť žiakov na vzdelávanie na akejkoľvek strednej škole s prihliadnutím na ich schopnosti a možnosť vykonávať zvolenú profesiu.

Integrovaní žiaci vo výchovno-vzdelávacom procese postupujú podľa **individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu** (ďalej len IVP), ktorý vypracúva na základe odporúčaní a s pomocou školského zariadenia poradenstva a prevencie, prípadne i na základe odporúčaní iných odborníkov, triedny učiteľ a školský psychológ. Obsah individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu je možné priebežne prispôbovať meniacim sa špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám žiaka. Integrovaní žiaci (i žiaci, ktorí nie sú integrovaní a u ktorých sa vo výchovno-vzdelávacom procese uplatňuje zvýšený individuálny prístup) sú na základe odporúčaní školského zariadenia poradenstva a prevencie, prípadne i na základe odporúčaní iného odborníka, podrobovaní rediagnostike. Rediagnostika umožňuje posúdenie aktuálneho stavu schopností žiaka, zmeny (zlepšenie alebo zhoršenie) schopností žiaka, čo sa samozrejme odráža i v úprave individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu žiaka. Pri zistení výrazného zlepšenia schopností žiaka je možné individuálnu integráciu na základe odporúčania školského zariadenia poradenstva a prevencie zrušiť.

Pre vyučovacie predmety, v ktorých žiak nemôže postupovať podľa učebných osnov daného ročníka bez príslušných úprav, je možné vypracovať **Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu**. Túto Úpravu vypracúva vyučujúci predmetu v spolupráci so školským zariadením poradenstva a prevencie a školským psychológom.

V prípade potreby je možné žiaka oslobodiť od dochádzania do školy. V takom prípade žiakovi poskytujeme **vzdelávanie v domácom prostredí**.

Individuálny výchovno-vzdelávací plán integrovaného žiaka je súčasťou dokumentácie integrovaného žiaka, ktorej základ tvorí Návrh na prijatie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do špeciálnej školy, do materskej školy, do základnej školy a do strednej školy schválený Ministerstvom školstva dňa 24. októbra 2008 s platnosťou od 1. januára 2009. Súčasťou dokumentácie integrovaného žiaka je žiadosť zákonného zástupcu žiaka o integráciu a zoznam príloh. Okrem individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu sú dôležitou súčasťou Návrhu správy z vyšetrení žiaka.

Prospech integrácie pre žiaka hodnotí písomne (na príslušnom mieste v Návrhu) a ústne (na pedagogickej rade) každý polrok triedny učiteľ žiaka a vyučujúci predmetov, v ktorých má integrovaný špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Na potreby žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami škola reaguje i zabezpečením **servisu odborníkov**. Okrem povinného personálneho zabezpečenia platného podľa štátneho vzdelávacieho programu schváleného v júni 2008 v škole pôsobí i psychologička. Psychologička je v škole zamestnaná na polovičný úväzok. Je absolventkou jednodoborového štúdia psychológie, ďalej sa vzdeláva v oblasti psychoterapie. Zúčastňuje sa rôznych seminárov, konferencií, ktoré sú zamerané na problematiku školskej psychológie, špeciálnej pedagogiky i inú problematiku. Psychologička spolupracuje s centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva, s neurológmi, logopédmi a inými odborníkmi, ako i s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorí sú nápomocní pri diagnostike, poradenstve a pri starostlivosti o žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Psychologička sa podieľa na tvorbe IVP, sprostredkúva komunikáciu medzi školou (vedenie školy, pedagógovia), zákonnými zástupcami žiakov a CPPPaP, vedie povinnú dokumentáciu integrovaných žiakov s IVP, pod metodickým vedením CPPPaP vykonáva i psychodiagnostiku – najmä diagnostiku intelektu, pozornosti a pamäti, ktorá predchádza vyšetreniu u špeciálneho pedagóga, ktorý je kompetentný vyjadrovať sa k integrácii.

Psychologička zamestnaná v škole má vlastnú pracovňu. Umiestnenie pracovne zodpovedá povahe práce psychologičky. Nachádza sa na prízemí, hneď pri bočnom vchode do školy, teda je dobre dostupná pre rodičov žiakov, na prechodovej chodbe, kde nie je ani počas prestávok veľký hluk, kde sa žiaci prichádzajúci do školy a opúšťajúci školu zvyknú prezúvať - povedomie u žiakov. Pracovňa je vybavená potrebným nábytkom, z ktorého niektoré časti sú uzamykateľné a slúžia na odkladanie dôverných dokumentov (správy z vyšetrení žiakov, poznámky z konzultácií,...).

Očakávaná a veľmi dôležitá je **spolupráca rodičov** pri starostlivosti o žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Poradenstvo v tejto oblasti preto poskytujeme i rodičom a pred realizáciou rôznych krokov v rámci integrácie ich dieťaťa si žiadame ich informovaný súhlas.

Naša škola poskytuje žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podmienky pre vzdelávanie i **úpravou fyzického prostredia školy a triedy**. Žiakom sú tiež k dispozícii dobre vybavené učebne odborných predmetov, školský klub. V budúcnosti sa bude usilovať zabezpečiť i bezbariérovosť prostredia.

Pri výchove a vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami dbáme na vytvorenie vhodnej štruktúry práce a odpočinku žiakov i učiteľov počas dňa, vhodný režim vyučovania s ohľadom na vek a výchovno-vzdelávacie potreby žiaka.

Cieľom **hodnotenia vzdelávacích výsledkov žiakov** je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy a aké sú jeho pokroky.

Cieľom je zhodnotiť využívanie vedomostí pri rozvíjaní zručností a spôsobilostí.

Pri hodnotení a klasifikácii vzdelávacích výsledkov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa riadime odporúčaniami odborných zamestnancov školského zariadenia poradenstva a prevencie, prípadne i iných odborníkov. Pri hodnotení a klasifikácii

žiacov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vychádzame z Metodických pokynov na hodnotenie žiakov základnej školy č. 7/2009-R v zmysle z. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a Prílohy č. 4 k Metodickému pokynu č. 7/2009-R Zásady hodnotenia žiaka so zdravotným znevýhodnením začleneného v základnej škole.

Riadime sa týmito zásadami hodnotenia:

- a) nerozdeľovať žiakov na úspešných a neúspešných,
 - b) neporovnávať výsledky žiakov s inými žiakmi,
 - c) hodnotiť žiaka vo vzťahu k jeho predchádzajúcim výsledkom a k jeho schopnostiam,
 - d) hodnotenie žiaka využívať ako pozitívny nástroj motivácie /hodnotiť predovšetkým čo zvládol a pomôcť v tom, v čom má nedostatky/,
 - e) zohľadňovať možný vplyv zdravotného znevýhodnenia na školský výkon,
 - f) aspoň 2-krát do roka vyhodnotiť slovne úroveň vedomostí, zručností a spôsobilosti v predmetoch, ktoré sa neklasifikujú známku,
 - g) aspoň 2-krát do roka písomne na mieste na tom určenom v dokumentácii integrovaného žiaka a slovne na pedagogickej rade zhodnotiť úroveň vedomostí, zručností a spôsobilosti žiaka a prospech opatrení, ktoré sa vzhľadom na špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka vo výchovno-vzdelávacom procese žiaka prijali.
1. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami učiteľ rešpektuje jeho psychický a fyzický zdravotný stav, druh a závažnosť znevýhodnenia, ktoré má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom predmete.
 2. Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení povinnej školskej dochádzky. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka kladie dôraz na jeho individuálne schopnosti, ktoré sú základom jeho pracovnej a sociálnej integrácie.
 3. Pri hodnotení žiaka s VPU učiteľ taktne posudzuje úroveň jeho vedomostí nielen v porovnaní s rovesníkmi, ale najmä v porovnaní s uplynulým obdobím vzhľadom na predchádzajúce výkony samotného žiaka.

Pri práci so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami učitelia a psychológ čerpajú námety, získavajú dôležité informácie, využívajú pracovné listy z rôznej **doplnkovej odbornej literatúry** (napr. z vydavateľstva RAABE knihy Poruchy správania a učenia, Vzdelávanie detí s poruchami učenia a pozornosti). Tiež používajú **špeciálne pomôcky** odporúčané školským zariadením poradenstva a prevencie.

V našej škole sa vzdelávajú a sú integrovaní žiaci s diagnostikovanými vývinovými poruchami učenia, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s poruchou aktivity a pozornosti, žiaci s telesným postihnutím a žiaci s poruchami správania. Spolu k 15.9.2009 integrujeme 30 žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (Príloha 1 Zoznam integrovaných žiakov ...).

2. Vzdelávanie integrovaných žiakov 1., 2., 5. a 6. ročníka - špecifiká

Integrovaní **žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou** (ďalej len NKS) plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci základných škôl na primárnom a nižšom sekundárnom stupni vzdelávania. Výchova a vzdelávanie integrovaných žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou sa realizuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou. IVP týchto žiakov, metódy a postupy používané na vyučovaní sú v súlade s obsahom predmetu individuálna logopedická intervencia (ďalej len ILI), ktorého rámcový obsah je prílohou k vzdelávacím programom pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Cieľom predmetu ILI je **rozvíjanie narušenej komunikačnej schopnosti žiakov** – v maximálnej miere podporiť rozvoj reči a jazykových schopností ako predpokladu k realizácii určitého komunikačného zámeru a ako prediktora pre úspešné zvládnutie písania a čítania. Cieľom logopedickej intervencie je odstrániť alebo aspoň zmierniť narušenie komunikačnej schopnosti a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nej vyplývajú. Sekundárnym cieľom ILI je prevencia porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti.

Vo výchovno-vzdelávacom procese sa u žiakov s NKS sa riadime odporúčaniami pre postup učiteľa žiaka s NKS:

- podporujeme všetky snahy žiaka o ústnu i písomnú komunikáciu,
- povzbudzujeme žiaka a vytvárame príležitosť pre jeho pozitívne hodnotenie,
- stimulujeme rozvíjanie tých schopností, ktoré v dôsledku narušenia nie sú dostatočne vyvinuté,
- vedieme žiaka k samostatnosti a pozitívnym prístupom zvyšujeme jeho sebadôveru,
- kladieme na žiaka primerané požiadavky a neoslobodzujeme ho od činností, ktoré môže s individuálnom pomocou učiteľa alebo spolužiaka zvládnuť,
- pri vyučovaní využíva skúsenosti žiaka a nadväzuje na ne,
- nové pojmy vysvetlí a objasní ich v rôznych súvislostiach,
- pracovný postup vo výchovno-vzdelávacom procese konzultujeme so školským psychológom a so školským zariadením poradenstva a prevencie,
- pri práci so žiakom používame vhodné pomôcky,
- poskytujeme žiakovi dostatok možností na precvičovanie a osvojenie si učiva,
- pri skúšaní uprednostňujeme formu, ktorú v aktuálnom čase, prípadne i pre konkrétny druh úlohy odporúča školské zariadenie poradenstva a prevencie,
- priebežne si overujeme porozumenie učivu, pri overovaní vedomostí porozumenie úlohe,
- otázky a úlohy zadávame tak, aby žiak mohol odpovedať jednoznačne,
- pri hodnotení učebných výsledkov žiaka rešpektujeme druh a závažnosť narušenia komunikačnej schopnosti, ak má vplyv na úroveň a výsledky žiaka v príslušnom predmete,
- spôsob a možnosti hodnotenia a klasifikácie žiaka konzultujeme so školským psychológom a so školským zariadením poradenstva a prevencie,
- pri hodnotení žiaka posudzujeme úroveň vedomostí najmä v porovnaní s uplynulým obdobím, vzhľadom na vlastné predchádzajúce vedomosti žiaka.

Vo výchovno-vzdelávacom procese zohľadňujeme špecifiká osobnosti a poznávacích procesov žiaka s NKS, ktoré sa môžu vyskytnúť (napr. znížená sebadôvera, neadekvátne emocionálne reakcie, zvýšená unaviteľnosť, motorická instabilita a i.).

Výchova a vzdelávanie integrovaných **žiakov s vývinovými poruchami učenia** (ďalej len VPU) sa realizuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia. IVP týchto žiakov, metódy a postupy používané na vyučovaní sú v súlade s obsahom predmetu ILI a predmetu Rozvíjanie špecifických funkcií (ďalej len RŠF), ktorých rámcové obsahy sú prílohou k vzdelávacím programom pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením.

Cieľom predmetu RŠF je v maximálnej miere podporiť rozvoj špecifických funkcií ako predpokladu k úspešnému zvládnutiu písania a čítania, odstrániť alebo aspoň zmierniť vývinovú poruchu učenia a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nej vyplývajú. Sekundárnym cieľom RŠF je prevencia porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti. V širšom meradle podporuje RŠF sociálnu a edukačnú adaptáciu a integráciu detí a mládeže s vývinovými poruchami učenia do spoločnosti.

Vo výchovno-vzdelávacom procese sa u žiakov s VPU riadime odporúčaniami pre postup učiteľa žiaka s NKS:

- podporujeme všetky snahy žiaka o ústnu i písomnú komunikáciu,
- povzbudzujeme žiaka a vytvárame príležitosť pre jeho pozitívne hodnotenie,
- stimulujeme rozvíjanie tých schopností, ktoré v dôsledku narušenia nie sú dostatočne vyvinuté,
- vedieme žiaka k samostatnosti a pozitívnym prístupom zvyšujeme jeho sebadôveru,
- kladieme na žiaka primerané požiadavky a neoslobodzujeme ho od činností, ktoré môže s individuálnom pomocou učiteľa alebo spolužiaka zvládnuť,
- používa efektívne stratégie učenia,
- pri vyučovaní využíva skúsenosti žiaka a nadväzuje na ne,
- nové pojmy vysvetlí a objasní ich v rôznych súvislostiach,
- pracovný postup vo výchovno-vzdelávacom procese konzultujeme so školským psychológom a so školským zariadením poradenstva a prevencie,
- pri práci so žiakom používame vhodné pomôcky,
- poskytujeme žiakovi dostatok možností na precvičovanie a osvojenie si učiva,
- pri skúšaní uprednostňujeme formu, ktorú v aktuálnom čase, prípadne i pre konkrétny druh úlohy odporúča školské zariadenie poradenstva a prevencie,
- priebežne si overujeme porozumenie učivu, pri overovaní vedomostí porozumenie úlohe,
- otázky a úlohy zadávame tak, aby žiak mohol odpovedať jednoznačne,
- pri hodnotení učebných výsledkov žiaka rešpektujeme druh a závažnosť poruchy učenia, ak má vplyv na úroveň a výsledky žiaka v príslušnom predmete, prihliadame na vynaložené úsilie, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení základnej školy,
- spôsob a možnosti hodnotenia a klasifikácie žiaka konzultujeme so školským psychológom a so školským zariadením poradenstva a prevencie,
- pri hodnotení žiaka posudzujeme úroveň vedomostí najmä v porovnaní s uplynulým obdobím, vzhľadom na vlastné predchádzajúce vedomosti žiaka.

Vo výchovno-vzdelávacom procese zohľadňujeme špecifiká osobnosti a poznávacích procesov žiaka s VPU, ktoré môžu byť prítomné (napr. znížená sebadôvera, neadekvátne emocionálne reakcie, zvýšená unaviteľnosť, motorická instabilita, znížená miera koncentrácie a pozornosti, nedostatky vo vývine psychomotorických zručností, pomalé tempo zapamätávania a poruchy pamäti, ťažkosti pri niektorých myšlienkových operáciách, nerovnomerné výkony a i.).

Výchova a vzdelávanie integrovaných **žiakov s poruchou aktivity a pozornosti** sa realizuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov s poruchou aktivity a pozornosti. Špecifickým cieľom výchovy a vzdelávania žiakov s poruchou aktivity a pozornosti je **reedukácia a korekcia prejavov v učení a správaní, ktoré sú dôsledkom diagnostikovaného zdravotného znevýhodnenia ako aj tréning požadovaných vzorov, foriem správania a následne reedukácia vlastností vo vzťahu k učeniu**. Základom pre špecifický postup pri výchove a vzdelávaní žiaka s poruchou aktivity a pozornosti je vytvorenie pozitívneho vzťahu medzi učiteľom a žiakom. Iné špecifiká výchovy a vzdelávania žiaka s poruchou aktivity a pozornosti:

- v rámci vyučovania školský psychológ pracuje individuálne so žiakom s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie a terapie,
- pri vyučovaní žiaka s poruchou aktivity a pozornosti učiteľ zohľadňuje psychický stav, správanie a potreby žiaka, ktoré sú dôsledkom stanovenej diagnózy,
- žiakovi s poruchou aktivity a pozornosti nemožno znížiť známku pri hodnotení učebných výsledkov alebo správania, pokiaľ sú nedostatočné učebné výsledky alebo nevhodné prejavy správania dôsledkom stanovenej diagnózy, k hodnoteniu a klasifikácii správania žiaka s poruchou aktivity a pozornosti zníženou známkou možno pristúpiť len po odbornom posúdení a odporúčení tohto postupu príslušným poradenským zariadením a to na základe takých prejavov správania, ktoré sú závažným porušením školského poriadku, ako napr. neospravedlnené hodiny, fyzické ublíženie iným osobám a pod.,
- pri hodnotení učebných výsledkov a správania a sa kladie dôraz na motivačnú zložku hodnotenia,
- u žiakov so závažnejšími formami poruchy aktivity a pozornosti zabezpečujeme zvýšenie fyzickej bezpečnosti samotného žiaka a jeho spolužiakov.

Výchova a vzdelávanie integrovaných **žiakov s telesným postihnutím** sa realizuje v zmysle Vzdelávacieho programu pre žiakov s telesným postihnutím. IVP žiakov na primárnom stupni vzdelávania je v súlade so špecifickým predmetom **Rozvíjanie komunikačných schopností a grafomotorických zručností**, ktorého cieľom je dosiahnutie takej úrovne komunikačných schopností, ktorá umožní žiakovi zvládnutie obsahu učiva, rozvíjanie grafických zručností a rozvoj jemnej motoriky a predmetom **Rozvíjanie pohybových zručností**. Cieľom predmetu Rozvíjanie pohybových zručností je získať základné pohybové zručnosti, zdokonaľiť správne držanie tela, koordináciu pohybov a osvojiť si rôzne pohybové zručnosti, rozvíjať základné pohybové návyky, schopnosti a zručnosti, cvičiť pohybovú pamäť a orientáciu v priestore, prostredníctvom cvičenia napomáhať žiakom získať a utvárať si základné hygienické návyky, nadobúdať odolnosť a otužilosť organizmu. Na nižšom sekundárnom stupni vzdelávania je IVP žiakov v súlade so špecifickým predmetom **Zdravotná telesná výchova**. Žiakom s telesným postihnutím sú k dispozícii priestory pre telovýchovné aktivity s bezpečným povrchom, náradím a náčiním.

Výchova a vzdelávanie integrovaných **žiakov s poruchami správania** sa realizuje v zmysle Vzdelávacieho programu pre žiakov s poruchami správania. IVP týchto žiakov je v súlade s týmto Vzdelávacím programom. Cieľom výchovy a vzdelávania je napomáhať k reedukácii narušeného vývinu vlastností osobnosti vo vzťahu k učeniu, správaniu, práci a a narušeného psychosociálneho a emociálneho vývinu. Špecifiká vzdelávania (učiteľ zohľadňuje psychický stav, správanie a potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom diagnózy, flexibilne pracuje so štruktúrou vyučovacej hodiny, ...) uplatňujeme v individuálnom rozsahu a podľa individuálnych potrieb žiaka.

Podľa vzdelávacích programov pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením, ktoré schválilo Ministerstvo školstva SR pod číslom CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. mája 2009, sa vzdeláva 10 žiakov (viď Príloha 2 Zoznam žiakov...). Vzdelávacie programy pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením sú súčasťou štátnych vzdelávacích programov pre primárne a nižšie sekundárne vzdelávanie.